

به کودک، پیش از دوره دبستان درست نیست؛ زیرا:

۱. این سنین، دوران بازی و جست‌وجوی بچه‌هاست. کودک را از درس خسته نکنید.
۲. یادگیری الفبا سبب می‌شود کودک از ابتدای دوران مدرسه، از بیشتر بچه‌ها جلوتر باشد و از کلاس و درس زده شود. حتی ممکن است دانش‌آموزی ناآرام و نامنضبط شناخته شود؛ چرا که به دلیل تکراری بودن مطالب، خود را با حرف زدن یا شوخی کردن با دوستانش سرگرم می‌کند.

۳. اصلاً به این آموزش‌ها نیازی نیست و آموزش‌های مرسوم مهدکودک‌ها و مراکز پیش‌دبستانی کفایت می‌کند. حتی ممکن است شیوه آموزش شما با شیوه‌ای که کودک، سال آینده در مدرسه می‌آموزد بسیار متفاوت باشد، و این مسئله به‌طور قطع کودک را دچار سردرگمی خواهد کرد.

۴. سیستم آموزش موجود در مدارس ما جوابگوی پیشرفت کودک باسواد شما نخواهد بود و او ناخواسته از این سیستم طرد می‌شود! این امر انگیزه تحصیلی دانش‌آموز را کاهش می‌دهد.

نخستین تلاش‌های کودک شما برای نوشتن، بی‌گمان شبیه به واژه‌ها و جمله‌ها نیست اما خط‌خطی‌ها، خط‌خطها و طرح‌ها به او کمک می‌کنند تا برای فراگیری الفبا آماده شود. چه بسا او روزی بهترین رمان کشورش را بنویسد!

نگران نباشید! فرزندان را پیش از آنکه آماده باشد، به نوشتن وادار نکنید.

آموزش خواندن و نوشتن در پیش‌دبستانی؟ نه

دوران کودکی از مهم‌ترین دوران زندگی یک فرد به حساب می‌آید. بسیاری از افراد از دوران کودکی خود و بازی‌های بیگانه‌شان خاطرات زیبایی دارند، این دوره از زندگی به دلیل تحرک‌های بسیار و شادابی بیش از حد و قدرت یادگیری فراوان این سؤال را در ذهن پدران و مادران به وجود می‌آورد که آیا بهتر نیست فرزندان ما قبل از مدرسه و شروع دوره پیش‌دبستانی و دبستان خواندن و نوشتن یاد بگیرند؟

در چند ماه پایانی نخستین سال تولد کودک، موتور مهارتی فرزند شما پیوسته در حال رشد است و به او کمک می‌کند که آماده در دست گرفتن مدادشمعی شود. بعضی از کودکان نوپا در دوازده یا سیزده ماهگی می‌توانند کاغذ را خط‌خطی کنند ولی اگر کودک شما برای دستیابی به این توانایی به زمان بیشتری هم نیاز دارد مشکلی در کار نیست.

رشد سنی هر کودکی باید متناسب با سن او باشد. نظام‌های آموزشی سراسر دنیا به این نتیجه رسیده‌اند که **بهترین سن برای یادگیری حروف الفبا حدود شش یا هفت سالگی است** و تحقیقات فراوانی هم این موضوع را اثبات کرده‌اند. این یادگیری‌ها بیشتر جنبه تقلیدی دارد تا آموزشی و اصلاً آموزشی در میان نیست، کودکان به‌طور غیرارادی تمایل به تقلید کردن دارند اما وادار کردنشان به تقلید به‌صورت ارادی و تبدیل یک امر درون‌زا به برون‌زا موجب می‌شود که آنان در آینده با مشکل مواجه شوند.

دکتر رخساره فضلی، مدیرکل دفتر آموزش پیش‌دبستانی وزارت آموزش و پرورش، درباره ممنوعیت تدریس خواندن و نوشتن در دوره پیش‌دبستانی تصریح کرد: «این مسئله به این دلیل است که در کلاس اول دبستان با کلمه‌خوانی شروع می‌کنیم؛ در آموزش خواندن و نوشتن به این روش، خواندن کاملاً کلی و نوشتن ترکیبی است؛ یعنی دانش‌آموز کلمه آب را می‌بیند و می‌خواند و وقتی می‌خواهد بنویسد، جدا می‌کند و می‌گوید «آ»، «ب»، ولی موقع خواندن، نمایش شکل دیداری کلمه، کلی است؛ مثلاً آب، از دریا شروع می‌شود. «دریا (حرف ی/ی)» در گذشته نه‌چندان دور، جزء درس‌های آخر بود اما الان شروع درس‌ها با «دریا»ست؛ چون اکنون روش غالب، کلی آموزشی است.»

مهدی نوید ادهم، دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش، با اشاره به اینکه براساس مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش، خواندن و نوشتن در پیش‌دبستانی ممنوع است، گفت: «پیش‌دبستانی با توجه به اینکه دوره قبل از ورود به دبستان است، اهمیت ویژه‌ای دارد». وی وجود دوگانگی آموزش در دوره پیش‌دبستانی را همین مسئله عنوان کرد.

پاسخ روان‌شناسان به این مسئله این است که آموزش الفبا و مبانی ریاضی

یادگیری الفبا قبل از مدرسه او را از کلاس و درس دل زده می کند

خواندن، نوشتن و حساب کردن جزء آموزش های دوره پیش دبستانی نیست و برای این دوره راهنمای فعالیت های آموزشی و پرورشی را داریم که بسیار متریقی است. محور فعالیت ها در این دوره بازی و توانایی تحلیل و پردازش است. در راهنمای فعالیت های آموزشی دوره پیش دبستانی اعلام شده که محور فعالیت ها بازی، انتخاب، مواجهه با مسئله و توانایی تحلیل و پردازش است. همچنین، پرورش مهارت های جسمی حرکتی، مهارت های ذهنی، صفات اخلاقی، ذوق هنری و زیبایی شناسی، مهارت تکلم زبان فارسی، آشنایی با محیط زیست، تقویت طبیعت و ارتقای سطح بهداشت، تقویت هویت ملی، حس دینی و علائق مذهبی و ایجاد علاقه به یادگیری از اهداف دوره پیش دبستانی است.

اگر راهنمای فعالیت های دوره پیش دبستانی اجرا شود، مربی از کار خود لذت می برد و کودک هم به خوبی فرا می گیرد. همچنین، دیگر هر فردی به خود اجازه نمی دهد که به عنوان مربی وارد دوره پیش دبستانی شود. برخی مربیان که رشته تحصیلی شان مرتبط دوره پیش دبستانی است فعالیت ها را به خوبی انجام می دهند اما هم اکنون با خانواده هایی مواجهیم که به سبب گرایش فرهنگی خاصشان، اصرار دارند

بردبار باشید تا هنگامی که او واقعاً به نوشتن علاقه مند و مشتاق شود.

هرچه مهارت پیش دبستانی ها در استفاده از مداد و مدادشمعی بیشتر می شود، آن ها بیشتر به طراحی های دقیق تر و درست تر دست می زنند. بین دو تا پنج سالگی، فرزند شما یاد می گیرد خط های افقی بکشد، دایره و چهار گوش بکشد و آدم نقاشی کند. او هنگامی که دبستان را شروع می کند، زود می آموزد که بخواند و بنویسد.

همراه با هر یک از مهارت های تازه فرزندتان، او را تشویق و پشتیبانی کنید و در این مورد خاص، امکانات لازم را در اختیارش بگذارید. در آغاز یک سالگی کودک، مطمئن شوید که او مدادشمعی و کاغذ یا کتاب های رنگ آمیزی، برای زمانی که به خط خطی کردن علاقه نشان می دهد، در دسترس دارد. (مداد و خودکار را تا زمانی که بزرگ تر شود، کنار بگذارید؛ چون بسیار تیزتر از مدادشمعی هستند و اگر کودک روی آن ها بیفتد یا به طور اتفاقی آن ها را به صورت خود بزند، به او آسیب می رسانند). بگذارید هرچقدر که دوست دارد، خط خطی کردن را تمرین کند، اما اگر خسته شد، به او استراحت بدهید، به فرزندتان بیاموزید که تلاش هنری اش را به تکه کاغذی که رویه رویش دارد، محدود کند. مهم نیست چند بار به او گفته باشید «بیرون از کاغذ نه!» او آشکارا به گونه ای مقاومت ناپذیر به دنبال کاغذ (روی زمین یا روی جلد کتاب جدید شما) است. پس، برای تمیز کردن چندباره به دنبال او آماده باشید. مدادشمعی هایی تهیه کنید که رنگشان قابل شست و شو باشد. نگذارید وسایلی را به دهان ببرد. البته ورود مقدار کمی ترکیبات رنگی مدادشمعی (خاک رس برشته) به بدنش، گریزناپذیر است و به او آسیبی هم نخواهد زد.

هنگامی که نوبت به نوشتن واقعی می رسد، مهم ترین کاری که می توانید انجام دهید این است که بگذارید فرزندتان به اندازه توانایی و سن خودش یاد بگیرد. به نظر کارشناسان، «زیاده روی در آموزش حروف و اعداد به راحتی اتفاق می افتد» برای بریزلتون در کتاب خود نوشته است: «به نظر من، زمان بندی و سرعت در یادگیری، کمتر از علاقه خود کودک به یادگیری اهمیت دارد. مطمئن شوید میل به یادگیری از سوی خود کودک باشد. کودکان در این سن حرف شنو هستند و وادار کردن آن ها به یادگیری اولیه خیلی راحت است اما این فشار بیش از آنکه سودمند باشد، آسیب رسان خواهد بود».

کودکان پیش دبستانی که به زور و پیش از اینکه آماده شوند به خواندن و نوشتن وادار شده اند، می توانند این کارها را انجام دهند و به نظر می رسد بیشتر آن ها از هم کلاسی هایشان جلوترند اما مطالعات نشان می دهند که آن ها با بزرگ تر شدن، این امتیاز را از دست می دهند و متوجه می شوند که نمی توانند همان شیوه های به خاطر سپردن مورد استفاده در خواندن و نوشتن را برای یادگیری موضوع های پیچیده تر به کار بگیرند.

پرورش مهارت های جسمی حرکتی، مهارت های ذهنی، صفات اخلاقی، ذوق هنری و زیبایی شناسی، مهارت تکلم زبان فارسی، آشنایی با محیط زیست، علاقه به طبیعت و ارتقای سطح بهداشت، تقویت هویت ملی، حس دینی و علائق مذهبی و ایجاد علاقه به یادگیری از اهداف دوره پیش دبستانی است

مبنی بر اینکه «خواندن و نوشتن قبل از هفت سالگی ممنوع است». حتی در سنت الهی نیز همین‌طور است و در **روایات آمده است که فقط در هفت سال دوم به بچه‌ها خواندن و نوشتن را یاد دهید.**

آسیب‌های یادگیری حروف الفبا قبل از هفت سالگی

الف. کم‌توجهی و بی‌نظمی

نکته قابل توجه این است که اگر کودکان در مراکز مختلف خواندن و نوشتن را یاد بگیرند و سپس دوباره در سال بعد این مباحث را تکرار کنند، توجه آن‌ها به درس کم می‌شود. پایه اول دبستان چند شاخه مهم دارد که از جمله آن‌ها نظم‌پذیری است اما وقتی ما در پیش‌دستانی به فرزند خود برخی از مباحث کتاب را آموزش دهیم و بخواهیم آن‌ها را در سال آینده دوباره برایش تکرار کنیم، این کار باعث می‌شود نظم‌پذیری بچه‌ها کاهش یابد و کمتر سر کلاس توجه کنند.

ب. دوگانگی در تشخیص حروف

حتی ممکن است کودک با آموزش حروف عربی در جامعه‌القرآن، دچار تعارض در دبستان شود؛ زیرا مخارج حروف از نظر زبان فارسی یکسان است و وقتی بچه حروف را از نظر زبان عربی با مخارج خاص یاد بگیرد، در موقع املا نوشتن دچار اشتباه می‌شود؛ یعنی اگر معلم بگوید صابون، دانش‌آموز به نوع ادا حروف توجه می‌کند و می‌نویسد صابون! لذا می‌بایست کودکان را قبل از رفتن به دبستان فقط با حروف آشنا کنیم؛ تا حدی که حروف را بشناسند.

منبع

۱. شریعتمداری، علی. (۱۳۹۶). اصول و فلسفه تعلیم و تربیت. امیرکبیر.

که کودک در دوره پیش‌دستانی خواندن و نوشتن را فرا بگیرد و تصور می‌کنند که اگر فرزندشان این مسائل را بیاموزد، یک گام از سایر کودکان جلوتر است.

در دوره پیش‌دستانی برای رشد کودک به توانایی ویژه نیاز داریم و حق نداریم زمان را صرف سایر مسائلی کنیم که کودک در آینده طبق روال عادی آن‌ها را فرا خواهد گرفت.

ایشان در مورد آموزش الفبای عربی در برخی مراکز حفظ قرآن کریم به کودکان در محدوده سنی چهار تا شش سال گفت: «این مراکز در چارچوب و سازوکار داخلی خودشان که به تأیید مراجعی همچون حوزه علمیه قم رسیده است، فعالیت دارند اما از نظر معیارهای وزارت آموزش و پرورش، آموزش الفبا باید تنها در پایه اول دبستان و توسط معلمان صورت گیرد».

وی افزود: «از آنجا که مربیان این‌گونه مراکز آموزش‌های لازم را دریافت نکرده‌اند، آموزش الفبا توسط آن‌ها به کودکان اقدامی اشتباه است».

اینکه کودکان در مراکز پیش‌دستانی با قرآن ارتباط داشته باشند، یکی از افتخارات و محاسن مراکز قرآنی است، اما اینکه این شیوه باید چگونه باشد، به کارشناسی نیاز دارد. در نظام آموزش و پرورش یک اصل وجود دارد

از آنجا که مربیان مراکز آموزش‌های لازم را دریافت نکرده‌اند، آموزش الفبا توسط آن‌ها به کودکان اقدامی اشتباه است